

Dr. Kolláth György

Filmek főcímlistáján megszokott kitétel: a bemutatott személy, a látott eset a képzelet szülötte, mindennemű hasonlóság élő vagy holt személyekkel csak a véletlen műve lehet. Írásom másféle. A mi történetünk önmagában szóra sem volna érdemes, csakhogy az alábbi példa bárkivel, bármikor megeshet. A megtörtént ügy – remélhetőleg – tárgyilagos elbírálásra kerül, ám a következő szemléltetés jogos korrekciós igényt és általánosabb emberi jogi tanulságot is hordoz.

Cím Közlekedési precedens

Dátum
2004.06.17.

Egy jövedelemmel nem rendelkező, főiskolás fiatalember egy falu belterületén autót vezet. Mellette ül az apja, történetesen én. Mindketten bekötvé, hibátlan kocsciban, nyugodtan megyünk. Közepes a forgalom, amikor a szembe jövő autók villogva jelzik: a rendőrök mérnek. Egy futó pillantás az „órára”, nincs különösebb tennivaló. Kisvártatva látjuk is az út mentén álló három rendőrt. Egyikük, egy ifjú hölgy a lábakon álló sebességmérőt kezeli. Egy idősebb férfi lehet a rangidős, aki a gép közelében merev pózban áll. Egy fiatal rendőr pedig leinti az autónkat. Fellépése udvarias, közli, hogy ez forgalmi ellenőrzés (?!), kéri a papírokat, mindent rendben talál. Ezután tegeződve és a fiam keresztnévét használva (!) jelzi, hogy az autó 65 km/órával ment, holott csak 50 a megengedett, ez szabálysértés, ami miatt – helyszíni bírsággként - átadna egy 3000 Ft-os csekket. Kérdése: elismeri-e a szabálysértést a delikvens. /Sok ember valóban lesre szalad, és ha a dolog egy figyelmeztetéssel nem úszható meg, akkor perkál a gyorshajtó. Dinamikusan élek, dolgozom és vezetek: teljesen jogszerűen engemet is értek már tetten, a számla rendezve./ Csakhogy esetünk – az előzményekből láthatóan - rendhagyó, ezért az „elismerést” megelőzné egy kérdés: honnan veszik a 65-öt? Ez itt a bökkenő.

Előáll a klasszikus tyúk-tojás dilemma, ti. mi van előbb: a tények szerinti bizonyosság, mely kizár minden további ésszerű (jog)vitát, vagy bemondásra muszáj elhinni azt, amit abban a pillanatban a rendőr mond, de talán már ő sem lát, nem verifikál, mindazonáltal, ha jót akarunk magunknak, fizetni kell?!

Illusztrációként: bő negyedóráig tartott az esetünkben alkalmazott – nem túl polgárbarát - hatósági „intézkedés”. Ez idő alatt még egy(etlen) személyt csíptek meg, ő állítólag 71-gyel ment, esetében a közegek közötti kommunikáció így szólt: -nem az első, hanem a második kocsit intsd le! Látni, ellenőrizni semmit sem lehetett. Ez volna a XXI. századi színvonal a digitális technika korában?! Avagy, mindez inkább szemléleti, erősorrendi kérdés elsősorban: nehogy már a bolha köhögjön?

Ide még egy sok keserűséget kiváltó típus-jelenség tartozik. Európa zömével ellentétben, itthon divat az un. rutinellenőrzés. Azt hívják ennek, amikor próba-szerencse alapon, demonstratív, nyomást gyakorolva, általános közúti razziaát végeznek. Csaknem 100 %-ot ellenőriznek azért, hogy a jogsértők negyedét-ötödét kiszűrjék. Ez az átkos korszak totális szemléletét tükrözi, s mint ilyen, idegen az emberi jogok rendszerétől. Az a baj vele, hogy egy kalap alá vesz jogsértőt és törvénytisztelőt, elveti az emberek azon jogát, hogy rendes esetben hagyják békén őket. Valójában ne tessék (és nem is érdemes, nem kifizetődő) eleve mindenkit gyanúsnak tartani és bűnösnek kezelni, inkább összpontosítsanak a jogtíprókra. Ebben a rendes emberek még segítenének is, viszont ellenszegülnek, ha a fenyegetés őket is célba veszi. Rutin-ellenőrzés (a mi ügyünk is ezzel startolt): békésen poroszkál az autós, vagy éppen siet valahová, amikor a „szerv” ok nélkül leinti. Eleve valami buktatót keresve megcibázzák a kocsi: a torpedó-lemeztől az izzókészletig. Néha addig nézik, míg csak-csak kiszúrnak valamit. Az autósok zöme esélytelenül meghunyászkodik.

Dr. Kolláth György

Én nem hagytam annyiban, megkérdeztem: van mód itt és most, bárhogyan is igazolni, hogy tényleg 65-tel mentünk? Ezt a legidősebb rendőr menten zokon vette, a szavahihetőségük kétségbe vonásának tekintette, s azonnal ellenséges modorra váltott. Fellépése, magatartása tiszteletlen, kulturálatlan, rosszhiszemű és inkorrekt volt: például feljogosítva érezte magár arra, hogy a „tett” dolgában a fiam helyett döntsön. Csak a harmadik felszólításra volt hajlandó igazolni magát, kibúvókat keresett, a családi kapcsolatot firtatta, úgy összességében a 70-es évek rendőreinek a pózában tetszelgett. Mi erősködünk: nem értjük, hogy lehetett 65, kérjük, hogy ellenőrizhessük!? Ez kizárt - mondják - mivel az adatok videóra kerülnek, azokból – ha sikerül - készül majd 3 kép, s az szolgál a tényleges szabálysértési eljárásban bizonyítékként. A helyszíni bírságolás tehát az ügyfél számára kontrollálhatatlan látomás és hallomás alapján történik – a demokratikus jogállamiság nagyobb üdvére. Lefordítva ugyanezt a pénz nyelvére: vagy ellenpróba nélkül elismered, hogy te vagy a hunyó, s így megúszhatod potom 3000 Ft-tal, vagy erősködsz, a hatóság bizonyítási kötelezettségére hivatkozol, s akkor nincs „elismerés”, nincs helyszíni bírságolás sem, hanem majd a szabálysértési hatóság, netán a bíróság előtt tisztázhatod magadat. Utóbbi esetekben a marasztalás tízezres nagyságrendű lehet.

Jogásként vetem fel, de a józan paraszti ész szerint is adódik pár kérdés: a helyszíni bírságolás is szankcionálás-e vajon, amelynél a dolog természete szerint fennáll a hatóság bizonyítási kötelezettsége, avagy a helyszínen intézkedő rendőr törvényen kívüli, azt tesz, amit jónak lát? Ilyenkor is élő jog-e az ártatlanság vélelme, a fair eljárás követelménye, hogy a „fegyverek egyenlőségének” légius elvéről már ne is beszéljünk!? Alá vagyunk rendelve a közúton is az intézkedő rendőrnek – ez tiszta sor -, de vajon szőröstől-bőröstől ki is vagyunk szolgáltatva neki? Neki csak igaza lehet, mi pedig örülünk, hogy olcsón megússzuk? Ha pedig sokszor megyünk egy adott útszakaszon, legközelebb már, szintén bemondás alapján, megkülönböztetett bánásmódra is lehet számítanunk? Továbbá: emelkedhet-e vajon mondjuk a tízszeresére a kiszabott bírság összege pusztán azért, mert a rendőrség képtelen olyan megoldást alkalmazni, amely – pl. egy egyszerű digitális kép útján – nyomban igazolja: van-e szabálysértés vagy nincsen.

Épeszű ember a géppel nem vitatkoznék, tehát hiba, ha a rendőrség arra „játszik”, hogy a többség nem mer ujjat húzni vele. Ám az utóbbi mind kevésbé van, lesz így. Valójában mi a jó a rendőrségnek: a tények terén mutatkozó bizonytalanság miatt a konfliktusok gyarapodása, avagy az, hogy lássuk: mi történt, rendezzük, amit kell, és mindenki menjen tovább a dolgára. Vöröset láthat-e nyomban az intézkedő közeg, ha valaki ügyvédként a félnek segíteni próbál, s a rendőrt törvényben előírt kötelezettségeire figyelmezteti, avagy jó kiválasztással, kiképzéssel, tréningekkel elérhető, hogy a jogvitában mindkét fél minimalizálja a feszültséget, a nézeteltérést? Végül, lesz-e a közeljövőben olyan rendőrség az utakon is, amely jól felkészült és felszerelt, hatékony, ugyanakkor biztonsággal eligazodik, közlekedik a jogállam macerás szlalom-karói között is. Jogállami vagy rendőrállami logika mentén haladnak vajon a dolgok?

Nemrég bírósági döntés mondta ki: az alapvető alkotmányossági elvek a közúti közlekedés során intézkedő rendőrséget is kötik, senkit nem kényszeríthetnek pl. arra, hogy a bemért autó pillanatnyi használójának a nevét a hozzátartozóiból kiadja. Tessék olyan szisztémát alkalmazni, amely jogállami, emberi jogi sérelem nélkül tart rendet. Elveiben itt is erről volna szó.

Ha ennek tudatosítása nekünk, precedenst teremtő kísérleti személyeknek büntetési pénzbe is kerül, már megéri, sőt végső soron a bírság összegével megegyező summát befizetünk a közrendet szolgáló alapítványra. Ugyanakkor újból vallom, megerősítem: a rendőr a megtestesült törvény, tehát ideje, hogy ezt ő maga is elhiggye, úgy tekintse, képes és kész is legyen ennek megfelelni. Ha a – technikai és szemléletbeli - előre-lépést közösen szorgalmazzuk, nyerhetünk mindkét oldalon, de legalábbis nem fizetünk akkorát.